

Menej odpadov v životnom prostredí a viacej surovín pre priemysel vďaka Recyklačnému fondu

Recyklačný fond (RF) je účelová organizácia, ktorá sústreďuje peňažné prostriedky na podporu zberu a zhodnocovania určených odpadov v Slovenskej republike. Svojou doterajšou činnosťou fond významne prispel k štartu a rozvoju systémov zberu a zhodnocovania odpadov. Vyhovel vyše 3 300 žiadostiam o poskytnutie finančných prostriedkov, na ktoré poskytol viac ako 1,9 miliardy korún. Podľa hlásení podávaných fondu sa za príspevia RF na Slovensku len v rokoch 2003 až 2005 vyzbieralo vyše 180 000 ton a materiálovo zhodnotilo takmer 230 000 ton odpadov.

RF zriadený zákonom o odpadoch v roku 2001 sa stal novým prvkom v systéme nakladania s odpadmi v SR. Vytvorením fondu sa sledovalo vecné zabezpečenie ekologického a ekonomického zaobchádzania s určenými výrobkami a materiálmi po ich životnosti, a to na základe zásady: *Znečisťovateľ platí*. Zriadenie RF ako účelovej organizácie, v ktorej sa sústreďujú peňažné prostriedky na podporu zberu, zhodnocovania a recyklácie určených druhov odpadu, je v súlade s praxou európskych krajín (Maďarska, Rakúska, Švédska). Tie v tomto smere využívajú komoditné smernice Európskej únie (napr. smernica č. 94/62/ES o obaloch, č. 75/439/EHS o odpadových olejoch, č. 96/2002/ES o odpade z elektrických a elektronických zariadení, č. 91/157/EHS o batériách a akumulátoroch), podľa ktorých náklady na zabezpečenie zberu a zhodnocovania môžu byť hrazené z poplatkov (príspevkov) zaťažujúcich výrobky a materiály, z ktorých vzniká odpad.

Vo svojej činnosti, najmä pri poskytovaní takto sústredených prostriedkov, sa RF riadi viacerými právnymi predpismi a dokumentmi: štátnou environmentálnou politikou, spomínaným zákonom o odpadoch, Programom odpadového hospodárstva (POH) SR a komoditnými programami čiže programami jednotlivých sektorov RF na uskutočňovanie systému zberu a zhodnotenia odpadov z príslušnej komodity.

RF svojou činnosťou zabezpečuje komplexný systém podpory nakladania s odpadmi od separovaného zberu až po najvyšší stupeň – materiálovo zhodnotenie v rozsahu určených komodít podľa zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch. Na Slovensku sa tak v najväčšej miere po-

Sprava riaditeľ RF Ing. Ján Liška a predseda Správnej rady RF Ing. Juraj Dihopolček

dieľa na vytváraní infraštruktúry zberu a zhodnocovania odpadov. Dokladujú to doterajšie výsledky podložené

dôležité. Spĺňajú kritériá požadované zákonom a ďalšími externými aj internými predpismi fondu, ale najmä sú v súlade s tým, čo je potrebné na danom miestnom, regionálnom, v niektorých prípadoch na celoslovenskom realizačnom území (pozri prílohu na s. 4).

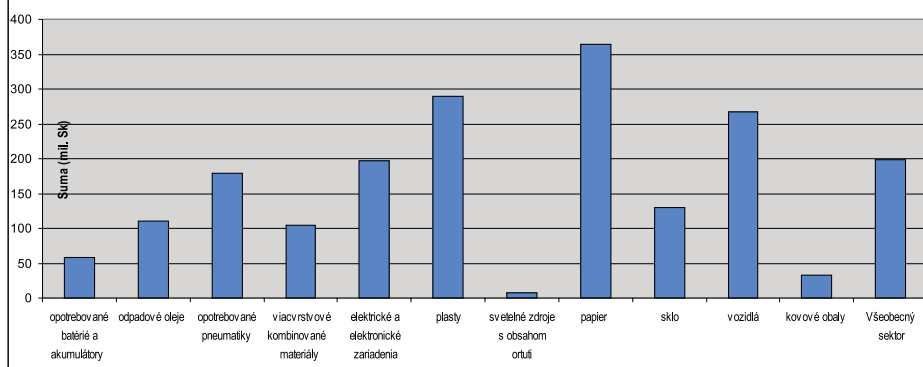
Najvýznamnejšie projekty

V projekte Aku-Trans, s. r. o., Nitra ide o prvú etapu vytvorenia komplexného zberu olovených batérií a akumulátorov, zamedzenie zmiešavania tejto komodity s komunálnym odpadom, vytvorenie environmentálne

vhodného systému prepravy a zabezpečenie kompatibility zariadení zberných stredísk (dopravných prostriedkov, kontajnerov, manipulačnej techniky) s prepravnou spoločnosťou. Projekt ekologizuje celý systém zberu a zhodnotenia, ktorý predstavuje ročne 2 875 ton olovených batérií a akumulátorov. Navyše podporený systém občanov finančne nezaťažuje a umožňuje im bez stanovovania podmienok odovzdať akumulátory a batérie na spracovanie, ani obci nevznikajú náklady na zabezpečenie nakladania s týmto odpadom.

Najvýznamnejšie realizované projekty v oblasti materiálového zhodnocovania odpadových olejov sú dva projekty spoločnosti DETOX, s. r. o., Banská Bystrica - závod Rimavská Sobota: na zhodnocovanie odpadových olejov na finálne ľahké a ťažké vykurovacie oleje v objeme 5 000 ton ročne a na základové oleje (od roku 2007) v množstve 7 000 ton ročne.

Prehľad celkovej výšky schválených finančných dotácií z jednotlivých sektorov Recyklačného fondu do 30. 6. 2006

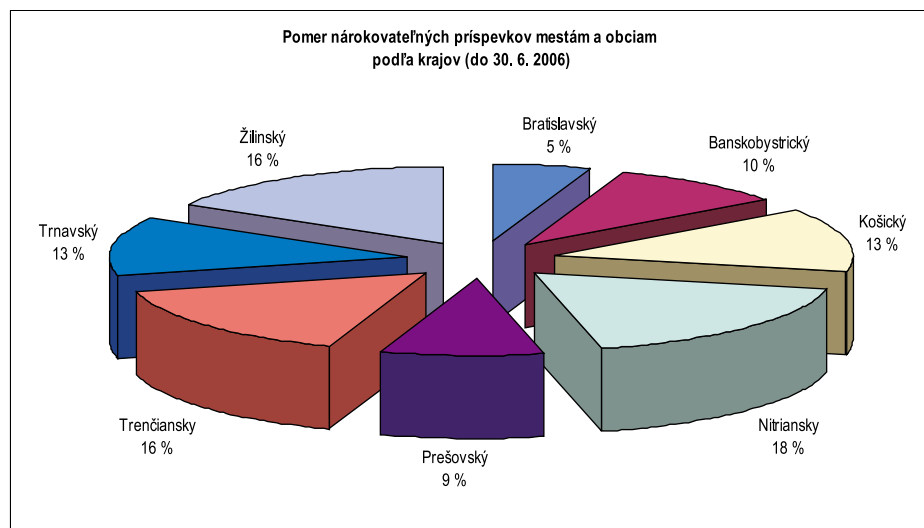
štatickými údajmi.

Od svojho vzniku doteraz fond posúdil vyše 4 350 žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov. Schválil žiadosti o dotáciu 342 projektov zberu a zhodnocovania odpadov. Vyhovel vyše 2 665 žiadostiam od 1 803 obcí o nárokovateľný príspevok za vytriedené zložky komunálneho odpadu odovzdané na zhodnotenie. Uspokojil vyše 300 žiadostí spracovateľov starých vozidiel, ktorým prispel spolu na zber a spracovanie vyše 13 700 starých vozidiel. Vyjadrené finančne – fond poskytol vyše 1,9 miliardy korún.

Možno povedať, že všetky podporené projekty zberu a zhodnocovania odpadov sú

Schválené projekty a finančné prostriedky poskytnuté z Recyklačného fondu (do 30. 6. 2006)

	Počet žiadostí	Poskytnuté financie
Komoditné žiadosti	342	1 837 957 215,00
Žiadosť obcí o príspevok	2 665	72 839 929,80
Žiadosti o úhradu nákladov - vozidlá	305	19 883 600,00
Spolu	3 312	1 930 680 744,80

V.O.D.S., a. s., Košice dostal na celoslovenský projekt zberu a spracovania opotrebovaných pneumatík finančné prostriedky z RF, čím sa v roku 2006 vytvorila technická kapacita na spracovanie 31 000 ton a od roku 2007 celého množstva pneumatík umiestňovaných ročne na trhu v Slovenskej republike, t. j. 23 000 ton opotrebovaných pneumatík, ba aj s rezervou ďalšieho rastu umiestňovaného množstva.

Projekt spoločnosti KURUC COMPANY, spol. s r. o., Veľké Lovce rieši materiálové zhodnotenie odpadu z viacvrstvových kombinovaných materiálov. Ide o výrobu kompozitných dosiek, ktoré našli uplatnenie najmä v stavebníctve. Realizáciou projektu sa vytvorili podmienky na materiálové zhodnotenie okolo 900 až 1 200 ton tohto odpadu ročne.

RF významnou mierou podporil vybudovanie spracovateľskej kapacity komplexného systému recyklácie elektroodpadu spoločnosti ELEKTRO RECYCLING, s. r. o., Banská Bystrica s cieľovou ročnou kapacitou 5 050 ton. Moderná technológia v súlade s novou legislatívou EÚ a SR o nakladaní s elektrozariadeniami a elektroodpadom dokáže materiálovo zhodnotiť okrem chladiacich zariadení dominujúcu väčšinu elektroodpadu v rámci 10 kategórií stanovených druhov elektrozariadení.

Projekty na recykláciu odpadu z PET spoločností SLEDGE SLOVAKIA, s. r. o., Kolárovo v objeme 6 000 ton za rok a SLOVENSKÝ HODVÁB, a. s., Senica v množstve 5 800 ton za rok majú cieľovo pokryť recykláciu celého množstva výskytu tohto druhu odpadu na Slovensku.

V zhodnotení odpadu zo svetelných zdrojov s obsahom ortuti sú významné dva podporované projekty. Realizáciou projektu spoločnosti DETOX, s. r. o., Banská Bystrica sa vybudovala na Slovensku prvá komplexná a moderná technologická linka na recykláciu odpadu z tejto komodity s takmer úplným materiálovým zhodnotením. Plánovaný objem zhodnotených odpadov je vyše 95 ton ročne. Projekt spoločnosti ARGUSS, s. r. o., Bratislava zameraný na čistenie skla od zvyškov lumínoforu a sklenej drviny umožňuje v súčasnosti spracovať ročne 35 ton (v ďalších rokoch až vyše 70 ton) odpadu, ktorý by inak končil takmer výlučne na skládkach nebezpečného odpadu.

Realizáciou projektu spoločnosti TENTO, a. s., Žilina sa dosiahlo zvýšenie materiálového zhodnotenia zberového papiera o približne 20 000 ton v prvej etape v roku

2003 a o cca 3 000 ton za rok v druhej etape realizácie projektu od roku 2006. Projekt významne prispieva k postupnému zvyšovaniu návratnosti a spracovania zberového papiera z domácich zdrojov.

Časť odpadového skla, ktorého kvalitatívne podmienky nevyhovujú existujúcemu výrobcovi a zároveň recyklátorovi - Vetropack, s. r. o., Nemšová, zostáva nezhodnotená. Z tohto dôvodu podporil fond projekt spoločnosti GRANULEX GLAS, s. r. o., Pezinok na využitie nerecyklovateľných druhov odpadového skla v nových netradičných produktoch. Ide o patentovanú výrobu expandovaného granulátu zo znečisteného obalového skla, lepených autoskiel a skiel z elektronického priemyslu. Granulát s dobrými tepelno- a vodoizolačnými vlastnosťami slúži na stavebné účely. V roku 2006 sa predpokladá objem spracovania 2 500 ton a v plnej prevádzke až 7 000 ton ročne. Prostredníctvom týchto dvoch spoločností sa zabezpečí recyklácia všetkých druhov skla.

Recyklácií tenkostenných materiálov kovových obalov z hliníka a jeho zliatin technológiou BAT slúži realizovaný projekt spoločnosti TAVAL, s. r. o., Prešov s cieľovou ročnou kapacitou recyklácie min. 120 ton odpadov z kovových obalov z hliníka a jeho zliatin.

V oblasti spracovania starých vozidiel je významný projekt spoločnosti KOVOD RECYCLING, s. r. o., Banská Bystrica. Súčasná spracovateľská kapacita prevádzok tejto spoločnosti umožňuje spracovať minimálne 10 000 starých vozidiel. Po spustení všetkých prevádzok spoločnosti, včítane prevádzky (šréder) v Seredi, bude možné za optimálnych podmienok (povinné odovzdanie starého vozidla) spracovať celkovo okolo 30 000 starých vozidiel ročne. Technológia šrotovacieho zariadenia, ktorá sa používa na rozkúskovanie alebo rozdrvenie starých vozidiel na časti alebo fragmenty, vrátane získavania kovového šrotu vhodného na opätovné použitie, zabezpečuje vysokú kvalitu spracovania starých vozidiel. Významné sú tiež projekty na spracovanie starých vozidiel spoločností AUTO-AZ, s. r. o., Zohor a Fe-MARKT, s. r. o., Košice.

Poskytnuté prostriedky smerovali prevažne na podporu projektov separovaného zberu a materiálového zhodnotenia odpadov. Konkrétne parametre o zozbieraných, vytriedených, spracovaných a

zhodnotených odpadoch uvádzané v projektoch sa premietajú do zmlúv o poskytnutí finančných prostriedkov uzavretých medzi RF a žiadateľom. Na základe týchto zmluvných záväzkov, ktorých plnenie fond ročne i priebežne sleduje a vyhodnocuje, je žiadateľ povinný projektované množstvá odpadov vyzbierať a zhodnotiť. Vyhodnotenie plnenia záväzkov ukazuje, že v roku 2003 sa vďaka podpore fondu na Slovensku zozbieralo a vytriedilo takmer 16 000 ton odpadov, v roku 2004 už 55 600 ton a v roku 2005 vyše 110 000 ton. V roku 2003 bolo za finančného príspevku fondu materiálovo zhodnotených 19 000 ton odpadov, v roku 2004 už 70 000 ton odpadov. Za rok 2005 zmluvné materiálovo zhodnotenie odpadov dosiahlo už takmer 140 000 ton.

Aj vďaka dotáciám z RF sú v súčasnosti na Slovensku vybudované kapacity na zber a zhodnotenie celého množstva odpadu z viacerých komodít umiestňovaných na našom trhu. Platí to o olejoch, pneumatikách, všetkých olovených a priemyselných batériách a akumulátoroch, viacvrstvových kombinovaných materiáloch, skle, papieri, väčšine druhov plastov (napr. PET), vozidlách (pozri prílohu na s. 5).

Zmluvné záväzky, ktoré žiadatelia uzavreli s RF, vyjadrené aj číselne vo forme prínosov v separovanom zbere a v materiálom zhodnotení, vyjadrujú jeho podiel na pozitívnom rozvoji infraštruktúry nakladania s odpadmi na Slovensku. Za poskytnutými peniazmi a ich pomocou zhodnotenými tonami uvedených druhov odpadu treba vidieť nielen hospodársky, ale predovšetkým ekologický prospech – teda rozumnejšie hospodárenie firmami i obcami miest, no najmä čistejšie a zdravšie životné prostredie na ulici, doma, vo firmách i na celom území obcí a miest.

Príklady ekologického prínosu pôsobenia Recyklačného fondu

- Zber a recyklácia oleja znižuje nebezpečenstvo znečistenia pôdy a vody. Všeobecne sa uvádza, že liter oleja dokáže znečistiť milión litrov vody. Každý liter

Zber papiera je pre školákov prirodzenou súčasťou ich aktivít vďaka rôznym motivačným súťažiam (foto: Jozef Stiegel)

zhodnoteného odpadového oleja teda zachráni milión litrov čistej vody.

- Vytriedením okolo 100 ton starého papiera a jeho použitím na nový sa ušetrí až jeden hektár storočného lesa, 70 percent energie a zníži sa znečistenie ovzdušia o 75 percent a vody o 35 percent.

- Ak na výrobu skla použijeme sklené črepy, usporíme štvrtinu základných sklárskych surovín (piesku, sódy, vápenca) a výrazne znížime vylučovanie oxidu uhličitého do ovzdušia.

- Recykláciou kilogramu hliníka sa ušetrí 8 kg bauxitu, 4 kg chemických produktov a 14 kW elektrickej energie a emisie sa znížia o 99 percent.

- Pri výrobe tony oceľových plechoviek z recyklovaných materiálov sa použije železnej rudy o 1,5 tony, uhlia o 0,5 tony, vody o 40 percent a energie o 75 percent menej.

- Recyklácia jedného automobilu ušetrí 1 200 kg železnej rudy, 450 kg uhlia a 18 kg vápnika a zároveň recyklovaná oceľ znižuje znečistenie vzduchu o 86 percent, spotrebu vody o 40 percent, znečistenie vody o 97 percent a ťažobný odpad o 97 percent.

- Zberom a zhodnotením batérií a akumulátorov s obsahom olova a kadmia sa zabráni úniku týchto nebezpečných látok do pôdy, vody a odtiaľ do potravinového reťazca, a tým aj vážnemu ohrozeniu zdravia ľudí.

- Recykláciou plastov sa šetrí ropa ako neobnoviteľný prírodný zdroj.

Sekundárnym efektom pôsobenia Recyklačného fondu je aj vytváranie nových pracovných miest. Pri realizácii projektov zberu a zhodnotenia odpadov, ktoré fond doteraz finančne podporil, vzniklo na Slovensku takmer 700 nových pracovných miest.

Dôležitú oblasť podpory fondu tvorí komunálne odpadové hospodárstvo. Fond svojou pomocou nepriamo

prispieva nielen k čistejšiemu životnému prostrediu v sídlach a k lepšej ekonomickej bilancii samosprávy, ale aj k získavaniu druhotnej suroviny pre priemysel. Obce a mestá sú totiž významným zdrojom odpadov. Fond im na separovaný zber prispieva dvojakým spôsobom. Obce a mestá sa jednak môžu so svojimi projektami na zavedenie, rozšírenie alebo intenzifikáciu triedeného zberu odpadu uchádzať o nenárokovateľnú dotáciu, jednak môžu požiadať o príspevok za vytriedené druhy odpadov, na ktorý majú nárok zo zákona. Len doposiaľ vyplatené príspevky za vyseparované komodity dosiahli takmer 73 miliónov korún, ktoré obce znovu použili na rozvoj systémov triedeného zberu. O dosahu tejto pomoci svedčí fakt, že kým v roku 2002 o nárokovateľný príspevok požiadalo fond 18 obcí, do začiatku roku 2006 tak (aj opakovane) urobilo už vyše 1 800 obcí. Podmienkou na vyplatenie príspevku je všeobecne záväzné nariadenie o separovanom zbere na území obce a hodnoverné preukázanie o odovzdaní separovaných zložiek odpadu recyklátorovi. Aj vďaka pôsobeniu fondu teda triedený zber odpadu v súčasnosti funguje vo viac ako polovici sídel SR, v ktorých žijú viac ako dva milióny obyvateľov (pozri prílohu na s. 6).

Z hľadiska doterajšej praxe pri finančnom podporovaní

Kontajnery na triedenie odpadu sa stávajú samozrejmosťou. V Kremnici ich odlišili od bežných kontajnerov dokonca nevšedným tvarom (foto: Jozef Stiegel)

vaní slovenského odpadového hospodárstva i poznania vývoja v ňom, považuje fond za potrebné v tomto a nasledujúcich rokoch sústrediť sa v záujme lepšieho plnenia poslania fondu na tieto úlohy:

- plnenie cieľov komoditných programov jednotlivých sektorov vo väzbe na úlohy vyplývajúce z POH SR na roky 2006 – 2010,

- riešenie problematických etáp nakladania s odpadmi v príslušných komoditách (napr. na zber a zhodnocovanie malých batérií na celom území SR), vrátane propagácie zhodnocovania odpadu,

- podporu zberu odpadov a materiálové zhodnotenie odpadov (pred ich energetickým zhodnotením), špecificky podľa reálneho stavu v jednotlivých komoditách,
- podporu systémov separovaného zberu v regionálnej úrovni,
- podporu nových technológií zhodnocovania odpadov iba v prípade BAT,

- zdokonaľovanie jednotlivých informačných systémov o nakladaní s odpadmi (oficiálnej štatistiky, informačného systému štátnej správy životného prostredia RISO a informačného systému RF).

V záujme zvýšenia efektívnosti RF pracovné skupiny v súčasnosti riešia 8 priorít:

1. porovnanie systémov zberu a zhodnocovania odpadov v krajinách EÚ,
2. posúdenie stavu vnútornej organizácie RF a navrhnutie reorganizácie fondu a motivácie jeho zamestnancov,
3. preverenie systému výberu dodávateľov služieb,
4. posúdenie možností zlepšenia komunikácie RF s odbornou a širokou verejnosťou, so štátnou správou a samosprávou,
5. príprava prezentačných materiálov RF,
6. posúdenie možností získavania štatistických informácií a ich kontroly,
7. posúdenie možností rozšírenia činnosti RF,
8. zníženie administrácie projektov.

Doterajšie fungovanie Recyklačného fondu, výsledky jeho činnosti v odpadovom hospodárstve potvrdzujú, že je síce ešte pomerne novým, ale už osvedčeným nástrojom na ekologizáciu i ekonomizáciu nakladania s odpadmi na Slovensku.

Ing. Ján Liška
riaditeľ Recyklačného fondu

Množstvá vyseparovaného odpadu v krajinách Slovenska v kilogramoch na poskytnutie nárokovateľného príspevku

